

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060307

DOM
2022-06-14
Stockholm

Mål nr
M 5750-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-04-19 i mål nr M 2113-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Sidensjö Vindkraft AB,

Ombud: Advokat M.J.

Motpart

1. Länsstyrelsen Västernorrland
2. Vilhelmina södra sameby
3. Voernese sameby

SAKEN

Slutliga villkor till skydd för rennäringsen under driftsfas för Sidensjö vindkraftpark i Örnsköldsviks kommun

Dok.Id 1805139

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom på följande sätt:

Villkor 21 ska ha följande lydelse:

Om berörda samebyar under tillståndstiden bedömer att behov av kompensationsåtgärder föreligger, ska verksamhetsutövaren på begäran av berörd sameby bekosta kompensationsåtgärder för samebyns renskötsel. Den sammanlagda kostnaden för sådana kompensationsåtgärder får uppgå till högst 1 300 000 kr. Detta kan avse stödutfodring av renar, fördelat på ett eller flera tillfällen vid tidpunkt som respektive sameby bestämmer, inklusive kostnader för de anläggningar och det merarbete som behövs för att utfodringen ska följa gällande krav avseende djurhälsa, eller avse kompensationsåtgärder vid splittring av eller planerad flytt av renhjorden inom fem kilometers radie från vindkraftparkens verksamhetsområde. Det kan även avse alternativa lämpliga skydds- eller kompensationsåtgärder som tillsynsmyndigheten får besluta om ifall samebyarna och bolaget inte kan komma överens om detta.

Villkor 22 och **23** upphävs.

Villkor 24 ska ha följande lydelse:

När renskötare behöver samla renar som befinner sig inom vindkraftparkens verksamhetsområde och det finns risk för iskast ska verksamhetsutövaren stänga av vindkraftparken eller delar av parken eller vidta annan åtgärd så att samling av renar kan ske på ett arbetsmiljömässigt säkert sätt. Åtgärden ska föregås av samråd med samebyn.

Verksamhetsutövaren är skyldig att stänga av vindkraftverken under högst tre dygn per tillfälle och högst två gånger under en vinterbetesperiod (1 oktober–30 april).

Delegationen till tillsynsmyndigheten ska ha följande lydelse:

Tillsynsmyndigheten bemyndigas med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken att besluta om alternativa lämpliga skydds- eller kompensationsåtgärder i förhållande till rennärringsintresset på det sätt och inom de ramar som anges i villkor 21 och 24 samt även att meddela föreskrifter för genomförande av åtgärderna enligt villkoren.

Vidare bemyndigas tillsynsmyndigheten att besluta om hur åtgärderna ska fördelas mellan samebyarna, om samebyarna inte själva kommer överens om en fördelning.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sidensjö Vindkraft AB har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom enligt följande:

1. Villkor 21, 22 och 23 ska ersättas med ett villkor av följande lydelse:

”Om Vilhelmina södra sameby eller Voernese sameby under tillståndstiden bedömer att behov av kompensationsåtgärder föreligger, ska Sidensjö Vindkraft AB på begäran av berörd sameby bekosta kompensationsåtgärder för samebyns renskötsel. Den sammanlagda kostnaden för sådana kompensationsåtgärder får uppgå till högst 624 300 kronor. Detta kan avse stödutfodring av renar, fördelat på ett eller flera tillfällen vid tidpunkt som respektive sameby bestämmer, inklusive kostnader för de anläggningar och det merarbete som behövs för att utfodringen ska följa gällande krav avseende djurhälsa, eller avse alternativa lämpliga skydds- eller kompensationsåtgärder som tillsynsmyndigheten får besluta om ifall samebyn och bolaget inte kan komma överens om detta.”,

2. Följande tillägg ska göras till villkor 24:

”Verksamhetsutövaren är skyldig att stänga av vindkraftverken under högst tre dygn per tillfälle och högst två gånger under en vinterbetesperiod (1 oktober–30 april).”, och

3. Följande tillägg ska göras till delegationen till tillsynsmyndigheten:

”Vidare bemyndigas tillsynsmyndigheten att besluta om hur åtgärderna ska fördelas mellan samebyarna, om samebyarna inte själva kommer överens om en fördelning.”

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har motsatt sig ändring av villkor 21–23 och av delegationen till tillsynsmyndigheten samt haft synpunkter på tillägget till villkor 24.

Vilhelmina södra sameby har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Voernese sameby har ansett att kompensationsersättning alltid ska delas lika när sådan ersättning ska utgå till de båda samebyarna. Samebyn har motsatt sig en begränsning av möjligheten att stänga ner vindkraftverken enligt villkor 24.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sidensjö Vindkraft AB har anført i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen med följande tillägg och förtydliganden.

Av villkoren framgår inte den närmare omfattningen av de skydds- och kompensationsåtgärder som bolaget kan tvingas vidta. Bolaget har inte möjlighet att förutse vilka kostnader som åtgärderna medför och vilka konsekvenser dessa kan få för verksamheten. Villkoren uppfyller därför inte nödvändiga krav på förutsägbarhet och precision. Den villkorsformulering som bolaget föreslår är baserad på de villkor som Mark- och miljööverdomstolen föreskrivit i mål nr M 6328-16.

Eftersom de villkor som delegationsbestämmelsen hänvisar till har mycket oklara ramar får tillsynsmyndigheten genom delegationen stort utrymme att bestämma omfattningen av bolagets skyldigheter. Exempelvis medför delegationen i kombination med villkor 24 att tillsynsmyndigheten, utan någon tidsbegränsning, kan besluta att bolaget ska stänga av vindkraftverken, vilket kan leda till stor ekonomisk skada för bolaget. Vidare innebär delegationen i kombination med villkor 21–23 att det inte finns någon begränsning för hur omfattande skydds- och kompensationsåtgärder som tillsynsmyndigheten kan bestämma att bolaget ska bekosta. Delegationen kan inte anses avse villkor av mindre betydelse och den är således mer omfattande än vad som tillåts enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken.

Vad gäller formuleringen av delegationsbestämmelsen är bolagets yrkade tillägg i linje med vad bolaget godtog under handläggningen i mark- och miljödomstolen.

Den beräkning av kostnaden för kompensationsåtgärder som bolaget har använt som grund för sitt yrkande är väl underbyggd. Beräkningen är framtagen av Ecogain AB som har erfarenhet från motsvarande frågor i andra ärenden.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen med följande tillägg och förtydliganden.

Att fastställa ett visst maxbelopp för de åtgärder som ska vidtas kan öka förutsägbarheten för parterna. Det måste dock beaktas att rennäringen är beroende av ett antal föränderliga faktorer som kan innebära att förutsättningarna förändras under den tid vindkraftparken är i drift och att behovet av åtgärder kan förändras. Det är därför inte lämpligt att föreskriva ett sammanlagt belopp som ska gälla hela vindkraftparkens driftstid och fördelas mellan berörda samebyar.

När det gäller villkor 24 kan det i och för sig vara motiverat att begränsa antalet tillfällen då verksamhetsutövaren är skyldig att stänga av vindkraftverken. Villkoret blir därigenom tydligare och äventyrar inte tillåtligheten av verksamheten. Bolaget har dock inte motiverat den föreslagna begränsningen i det enskilda fallet och det går därför inte att bedöma omfattningen.

Det tillägg som bolaget föreslagit i delegationsbestämmelsen vad gäller fördelningen av åtgärderna mellan samebyarna är inte nödvändigt. Ett eventuellt sådant behov bör kunna omfattas av delegationen i dess lydelse enligt mark- och miljödomstolens dom.

Vilhelmina södra sameby har anfört att de villkor som beslutats av mark- och miljödomstolen och miljöprövningsdelegationen innebär en långsiktig trygghet för rennäringen i området.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Det huvudsakliga syftet med de överklagade villkoren och delegationsbestämmelsen är att bolaget ska vidta och bekosta åtgärder till skydd för rennäringen om sådant behov uppkommer. Det har inte ifrågasatts att sådana villkor behövs. Bolaget har dock gjort

gällande att de föreskrivna villkoren är oförutsägbara och riskerar att bli orimligt betungande eftersom det inte finns någon begränsning av bolagets ansvar.

Av 2 kap. 3 § miljöbalken framgår att en verksamhetsutövare är skyldig att vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra att olägenhet uppkommer för människors hälsa eller miljön. Miljöbalkens allmänna hänsynsregler kan även användas för att ställa krav på försiktighetsåtgärder till skydd för rennäringen (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 13 april 2018 i mål nr M 3648-17 med där gjorda hänvisningar). Kraven i 2 kap. 3 § miljöbalken gäller enligt 7 § i samma kapitel i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Det är ytterst verksamhetsutövaren som har att visa att ett krav som ställs med stöd av miljöbalken är orimligt betungande (prop. 1997/98:45 del 1 s. 232). För att kunna göra en rimlighetsavvägning är det dock nödvändigt att i viss utsträckning kunna överblicka vilka kostnader eller andra olägenheter som kan uppkomma som en följd av de förpliktelser som verksamhetsutövaren åläggs.

De aktuella villkoren innehåller ingen begränsning av verksamhetsutövarens ekonomiska ansvar. Det rör sig också om ett relativt stort antal potentiella kompensationsåtgärder som kan bli aktuella. Villkoren kan därför inte anses uppfylla grundläggande krav på förutsägbarhet samt riskerar att bli oskäligt betungande för verksamhetsutövaren. Det är inte heller fråga om sådana villkor av mindre betydelse som är möjliga att delegera till tillsynsmyndigheten enligt 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken. Mark- och miljööverdomstolen gör därför bedömningen att det är nödvändigt att förtydliga och begränsa bolagets ekonomiska ansvar för de kompensationsåtgärder som kan bli aktuella.

Bolaget har föreslagit en villkorsformulering som bl.a. innebär att det ekonomiska ansvaret för kompensationsåtgärderna begränsas till 624 300 kr. Bolaget har hänvisat till att det under prövotiden inte har kunnat konstateras någon inverkan på renskötseln eftersom området inte har använts under prövotiden och att området inte heller har

nyttjats för renbete sedan 1930-talet. Uppgiften har ifrågasatts av Vilhelmina södra sameby. Det finns dock ingen närmare beskrivning av hur området har använts eller kan komma att användas i framtiden för renskötsel vilket gör det mycket svårt att med någon större säkerhet bedöma behovet av kompensationsåtgärder.

I avsaknad av annan utredning tar Mark- och miljööverdomstolen bolagets ingivna beräkning som utgångspunkt för bedömningen. Den beräkningen avser dock endast åtgärden stödutfodring under en begränsad tid. Det måste i sammanhanget beaktas att tillståndet för vindkraftparken gäller för en betydande tid framöver och att rennäringens behov av det ifrågavarande området därför kan komma att förändras under tillståndstiden. Andra åtgärder än stödutfodring kan också bli aktuella. Det finns därför anledning att föreskriva ett högre belopp än vad bolaget föreslagit. Mark- och miljööverdomstolen anser att det vid en sammanvägd bedömning är rimligt att begränsa bolagets ansvar till ett belopp om 1 300 000 kr.

Som framgår av villkoren kan flera olika typer av kompensationsåtgärder bli aktuella. Detta bör även fortsättningsvis framgå. Eftersom Mark- och miljööverdomstolen nu begränsar bolagets ekonomiska ansvar till ett sammanlagt belopp, oavsett vad kompensationsåtgärderna består i, anser dock domstolen att det inte finns anledning att formulera bolagets ansvar på det sätt som har skett i villkor 21–23 utan att det finns skäl att ersätta dessa villkor med ett villkor som i huvudsak bör utformas på det sätt som bolaget har yrkat. De situationer som har behandlats i villkor 22 och 23 bör dock ges som exempel på när kompensationsåtgärder kan var motiverade. Med en sådan formulering och med den ovan angivna ekonomiska begränsningen kan villkoret inte sägas gå utöver vad som är skäligt enligt de allmänna hänsynsreglerna.

Vad gäller villkor 24 anser Mark- och miljööverdomstolen att skyldigheten att stänga av vindkraftverken bör tidsbegränsas för att villkoret ska vara förutsägbart och inte gå utöver vad som är skäligt enligt de allmänna hänsynsreglerna (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 13 april 2018 i mål nr M 3648-17). Bolaget har föreslagit att skyldigheten att stänga av vindkraftverken bör begränsas till tre dygn per tillfälle och två gånger per vinterbetesperiod. Det har inte framkommit annat än att denna

begränsning är rimlig och godtagbar. Villkoret ska därför ändras i enlighet med bolagets yrkande.

Bolaget har slutligen yrkat ett tillägg till delegationsbestämmelsen som innebär att tillsynsmyndigheten ska bemyndigas att besluta om den närmare fördelningen av kompensationsåtgärderna mellan samebyarna om det skulle uppstå oenighet. Mark- och miljööverdomstolen anser att det är lämpligt att tillsynsmyndigheten ges sådan möjlighet.

Sammanfattningsvis ska alltså mark- och miljödomstolens dom ändras på så sätt att villkor 21 får en ny lydelse, att villkor 22 och 23 upphävs samt att tillägg görs till villkor 24 och till delegationsbestämmelsen.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Lars Borg, tekniska rådet Yvonne Eklund samt hovrättsråden Ulf Wickström och Katarina Berglund Siegbahn, referent.

Föredragande har varit Harry Hodzic.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-04-19
meddelad i
Östersund

Mål nr M 2113-19

PARTER

Klagande

Sidensjö Vindkraft
AB

Ombud: Advokat M.J.

Motpart

1. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
2. Vilhelmina södra sameby
3. Voernese sameby
4. Naturvårdsverket
5. Sametinget
6. Örnsköldsviks kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västernorrlands läns beslut 2019-06-13 i ärende nr 551-7480-17, se **bilaga 1**

SAKEN

Slutliga villkor till skydd för rennaringen under driftfas för Sidensjö vindkraftpark, Örnsköldsviks kommun

Dok.Id 343240

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 Östersund	Storgatan 6	063-15 06 00 E-post: mmd.ostersund@dom.se www.ostersundstingsratt.domstol.se	063-15 06 90	måndag – fredag 08:00–16:00

DOMSLUT

1. Med ändring av miljöprövningsdelegationens inom Länsstyrelsen i Västernorrlands läns beslut 2019-06-13 i ärende nr 551-7480-17, fastställer mark- och miljödomstolen att villkor 21, 23, 24 samt delegationsbestämmelsen ska ha följande lydelse:

Villkor 21

Vid behov ska verksamhetsutövaren bidra till stödutfodring som motsvarar eventuellt betesbortfall som uppstår på grund av vindkraftverksamheten. Det inkluderar även erforderliga tekniska hjälpmedel samt förebyggande djurskyddsåtgärder. Under tiden för stödutfodring ska sjukvård och tillgång till veterinär finnas. Inom 7 dagar från det att berörda samebyar påtalar behovet ska verksamhetsutövaren uppfylla kravet alternativt komma överens med berörda samebyar om tid för uppfyllandet. Sådan eventuell överenskommelse ska omgående meddelas till tillsynsmyndigheten.

Villkor 23

För det fall renhjorden splittras inom vindkraftparken eller inom en 5 kilometers radie från vindkraftparkens verksamhetsområde och splittringen är en följd av påverkan från vindkraftparken, ska verksamhetsutövaren, inom 7 dagar från det att berörda samebyar upplyst verksamhetsutövaren, säkerställa att tekniska medel tillhandahålls i en skälig omfattning som behövs för att samla renhjorden igen.

Villkor 24

När renskötare behöver samla renar som befinner sig inom vindkraftparkens verksamhetsområde och det finns risk för iskast ska verksamhetsutövaren stänga av vindkraftparken eller delar av parken eller vidta annan åtgärd så att samling av renar kan ske på ett arbetsmiljömässigt säkert sätt. Åtgärden ska föregås av samråd med samebyn.

Delegation

Tillsynsmyndigheten bemyndigas med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken att besluta om alternativa lämpliga skydds- eller kompensationsåtgärder i förhållande till rennäringssintresset på det sätt och inom de ramar som anges i villkor 21-24 samt även att meddela föreskrifter för genomförande av åtgärderna enligt villkoren.

2. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet i övrigt.
-

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västernorrlands län (miljöprövningsdelegationen) beslutade den 6 oktober 2011 att lämna Sidensjö Vindkraft AB (SVAB) tillstånd till uppförande och drift av maximalt 48 vindkraftverk vid Sidensjö. I tillståndet föreskrevs utredningsvillkor (U1) avseende påverkan på rennäringen under anläggnings- och driftsfas. Prövotiden för påverkan under anläggningsskedet avslutades utan åtgärd. Det totala antalet vindkraftverk uppfördes i en etapp och därmed fanns det inte längre någon faktisk nytta av skyddsåtgärder till skydd för rennäringen under anläggningsfasen.

Utredningsvillkoret (U1) föreskrev följande:

Bolaget ska under en provotid kartlägga påverkan på rennäringen under anläggnings- respektive driftsfas. Utredningen avseende påverkan på rennäringen under anläggnings- och driftsfas ska redovisas till miljöprövningsdelegationen två (2) år efter att anläggningsarbetet påbörjats respektive två (2) år efter den tidpunkt då mer än hälften av de planerade vindkraftverken tagits i drift. Utredningen ska genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten och berörda samebyar. Utredningen ska utmyнна i förslag till skyddsåtgärder, kompensationsåtgärder och ytterligare villkor för att minimera störningar på rennäringen. Av utredningen ska särskilt framgå vilka störningar på rennäringen som konstaterats samt vilka förslag till kompensationsåtgärder, stödutfodring osv. som kan föreskrivas.

Under provotiden, och till dess miljöprövningsdelegationen beslutat annat, har följande provisoriska föreskrifter gällt:

P1. Bolaget ska senast den 1 september varje år kontakta berörda samebyar för att informera om vilka åtgärder som kommer att bedrivas under perioden 1 oktober till 30 april.

P2. Bolaget ska iaktta följande hänsyn, vilket ska ske i samråd med berörda samebyar;

- *Anläggningsarbeten och större underhållsarbeten ska utföras huvudsakligen under maj-september och i annat fall koncentrerat i tid.*
- *Vid byggnadsarbeten ska hänsyn tas i och i närheten av områden som är känsliga för rennäringen.*
- *Bolaget ska i möjligaste mån undvika plogning av vägar inom parken och vid snötäcke i möjligaste mån använda terrängfordon när service sker inom parken.*
- *Vid behov ska vägar som kan underlätta flyttning av ren inom parken plogas.*
- *Bolaget ska vid behov bidra med tillfällig stödutfodring i anläggningsskedet.*
- *Vid anläggningsarbeten ska vegetationsskikt sparas så långt det är möjligt för att minimera förlusten av renbete.*

Miljöprövningsdelegationen beslutade den 13 juni 2019 att avsluta prøvotidsförordnandet vad gäller utredningsvillkor U1 och prøvotidsföreskrift P1 och P2 till skydd för rennäringen i de delar som avser driftsfas i beslutet som redogjorts för ovan. I miljöprövningsdelegationens beslut den 13 juni 2019 fastställdes följande slutliga villkor till skydd för rennäringen under driftsfas (samt delegation) för Sidensjö vindkraftpark:

20. Verksamhetsutövaren ska senast den 1 september varje år informera och samråda med berörda samebyar vilka större planerade underhållsåtgärder eller andra åtgärder som kommer att ske under den kommande vinterbetesperioden den 1 oktober – 30 april. Underrättelsen ska skickas till ordföranden i berörda samebyar eller till den kontaktperson som samebyarna uppger.

21. Vid behov ska verksamhetsutövaren bidra till stödutfodring. Det inkluderar även erforderliga tekniska hjälpmedel samt förebyggande djurskyddsåtgärder. Under tiden för stödutfodring ska sjukhägn och tillgång till veterinär finnas. Inom 7 dagar från det att berörda samebyar påtalar behovet ska verksamhetsutövaren uppfylla kravet alternativt komma överens med berörda samebyar om tid för

uppfyllandet. Sådan eventuell överenskommelse ska omgående meddelas till tillsynsmyndigheten.

22. Vid planerad flytt av renar genom/inom en 5 kilometers radie från vindkraftparkens verksamhetsområde ska verksamhetsutövaren säkerställa att tekniska hjälpmedel, såsom helikopter och/eller snöskotrar, tillhandahålls. Inom 7 dagar från det att berörda samebyar påtalar behovet ska verksamhetsutövaren uppfylla kravet alternativt komma överens med berörda samebyar om tid för uppfyllandet. Sådan eventuell överenskommelse ska omgående meddelas till tillsynsmyndigheten.

23. För det fall renhjorden splittras inom vindkraftparken eller inom en 5 kilometers radie från vindkraftparkens verksamhetsområde ska verksamhetsutövaren, inom 7 dagar från det att berörda samebyar upplyst verksamhetsutövaren, säkerställa att tekniska medel tillhandahålls i en skälig omfattning som behövs för att samla renhjorden igen.

24. När renskötare behöver samla renar som befinner sig inom vindkraftparkens verksamhetsområde och det finns risk för iskast ska verksamhetsutövaren stänga av vindparken eller delar av vindparken.

Delegation

Om parterna blir oense om behovet eller behovets omfattning enligt villkor 21 – 24 får tillsynsmyndigheten avgöra frågan.

SVAB har överklagat miljöprövningsdelegationens beslut till mark- och miljödomstolen. Inledningsvis framställde SVAB yrkande om att mark- och miljödomstolen skulle ändra villkor 21, 22 och 24 samt upphäva villkor 23 och den föreskrivna delegationen till tillsynsmyndigheten. Under handläggningen hos domstolen medgav Länsstyrelsen i Västernorrlands län (länsstyrelsen) justering av villkor 21 och 24 på det sätt att ett tillägg skulle föreskrivas enligt följande (medgett tillägg i understruken text):

Villkor 21

Vid behov ska verksamhetsutövaren bidra till stödutfodring som motsvarar eventuellt betesbortfall. Det inkluderar även erforderliga tekniska hjälpmedel samt förebyggande djurskyddsåtgärder. Under tiden för stödutfodring ska sjukhän och tillgång till veterinär finnas. Inom 7 dagar från det att berörda samebyar påtalar behovet ska verksamhetsutövaren uppfylla kravet alternativt komma överens med berörda samebyar om tid för uppfyllandet. Sådan eventuell överenskommelse ska omgående meddelas till tillsynsmyndigheten.

Villkor 24

När renskötare behöver samla renar som befinner sig inom vindkraftparkens verksamhetsområde och det finns risk för iskast ska verksamhetsutövaren stänga av vindparken eller delar av vindparken eller vidta annan åtgärd så att samling av renar kan ske på ett arbetsmiljömässigt säkert sätt. Åtgärden ska föregås av samråd med samebyn.

Under domstolens handläggning framkom även att länsstyrelsen ansåg att det i villkor 23 kan förtydligas att splittringen ska vara en följd av påverkan från vindkraftparken.

SVAB har efter handläggning hos domstolen justerat sina yrkanden enligt följande.

YRKANDEN M.M.

SVAB har, så som talan slutligen framställts, yrkat att mark- och miljödomstolen ska:

- Ersätta villkor 21 – 23 med ett villkor om ekonomisk kompensation med följande lydelse:

Om Vilhelmina södra sameby eller Voernese sameby under tillståndstiden bedömer att behov av kompensationsåtgärder föreligger, ska Sidensjö Vindkraft AB på begäran av berörd sameby bekosta kompensationsåtgärder för samebyns renskötsel. Den sammanlagda kostnaden för sådana

kompensationsåtgärder får uppgå till högst 624 300 kronor. Detta kan avse stödutfodring av renar, fördelat på ett eller flera tillfällen vid tidpunkt som respektive sameby bestämmer, inklusive kostnader för de anläggningar och det merarbete som behövs för att utfodringen ska följa gällande krav avseende djurhälsa, eller avse alternativa lämpliga skydds- eller kompensationsåtgärder som tillsynsmyndigheten får besluta om ifall samebyn och bolaget inte kan komma överens om detta.

- Fastställa att villkor 24 ska ha följande lydelse:

När renskötare behöver samla renar som befinner sig inom vindkraftparkens verksamhetsområde och det finns risk för iskast ska verksamhetsutövaren stänga av vindkraftparken eller delar av parken eller vidta annan åtgärd så att samling av renar kan ske på ett arbetsmiljömässigt säkert sätt. Åtgärden ska föregås av samråd med samebyn.

Verksamhetsutövaren är skyldig att stänga av vindkraftverken under högst tre dygn per tillfälle och högst två gånger under en vinterbetesperiod (1 oktober – 30 april).

- Fastställa att delegationsbestämmelsen ska ha följande lydelse:

Tillsynsmyndigheten bemyndigas med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken att besluta om alternativa lämpliga skydds- eller kompensationsåtgärder i förhållande till rennäringensintresset på det sätt och inom de ramar som anges i föreskrivna villkor samt även att meddela föreskrifter för genomförande av åtgärderna enligt villkoren.

Länsstyrelsen har motsatt sig att villkor 21 – 23 ska ersättas med ett villkor om ekonomisk kompensation, men medgett ändring av villkor 24 och delegationsbestämmelsen.

Vilhelmina södra sameby har yttrat sig inledningsvis över SVAB:s överklagande och då uppgett att samebyn motsätter sig ändring av de villkor som miljöprövningsdelegationen beslutat om. Vilhelmina sameby har (efter att ha beretts tillfälle härom), inte avhört avseende SVAB:s slutligt framställda yrkanden.

Voernese sameby har anfört att samebyn inte har några särskilda synpunkter om villkor 21 – 23, men poängterat att samebyarna, vid tillfällena där båda samebyar är i behov av kompensationsersättning, inte ska behöva diskutera fördelningen utan den ska då delas lika mellan samebyarna. Avseende villkor 24 har Voernese sameby anfört att vindkraftparken måste kunna stängas vid behov.

Sametinget har, såvitt måste förstås, motsatt sig att villkor 21 – 23 ska ersättas med ett villkor om ekonomisk kompensation. Avseende villkor 24 har Sametinget anfört att Sametinget anser att villkorsutformningen och delegationsbestämmelsen ska vara enligt det förslag som länsstyrelsen framställde inledningsvis.

Naturvårdsverket har avstått från att yttra sig i målet.

Örnsköldsviks kommun, som beretts tillfälle att yttra sig över överklagandet, har inte avhört.

UTVECKLING AV TALAN

SVAB

Till stöd för sin talan har SVAB åberopat en *Beräkning av kostnad för stödutfodring vid Sidensjö, Örnsköldsviks kommun* och anfört sammanfattningsvis följande.

Genom det nu överklagade beslutet har miljöprövningsdelegationen avslutat prövotiden och föreskrivit fem villkor avseende rennäring. Enligt bolagets uppfattning är de föreskrivna villkoren mycket omfattande, särskilt mot bakgrund av att prövotidsredovisningen visar att verksamheten har haft en mycket begränsad påverkan på rennäringen under utredningstiden.

Bolaget delar inte miljöprövningsdelegationens uppfattning att den omständighet att vindkraftsområdet inte har använts under provotiden skulle innebära en påverkan på rennäringen. Som framgår av provotidsredovisningen har området inte använts för rennäring under perioden och någon störning har heller inte rapporterats i samband med samrådsmötena med samebyarna.

Under alla omständigheter har påverkan inte varit av sådan omfattning att det motiverar så inskränkande villkor som nu har föreskrivits. Nyttan av föreskrivna skyddsåtgärder ska bedömas i varje enskilt fall och kan inte, så som miljöprövningsdelegationen menar, bedömas utifrån generaliseringar avseende påverkan på rennäringen. Därtill ska villkor formuleras så att det klart och tydligt framgår vilken förpliktelse som åläggs tillståndsinnehavaren, särskilt som en villkorsöverträdelse är förenad med straffrättsligt ansvar. Föreskrivna villkor är därför bristfälliga eftersom de inte innehåller några begränsningar avseende vilka förpliktelser som tillståndsinnehavaren kan bli skyldig att vidta. Frågan om omfattningen av de skyddsåtgärder och begränsningar som villkoren föreskriver kan inte delegeras till tillsynsmyndigheten utan måste framgå av villkoren.

Miljöprövningsdelegationen har i tillståndet till Sidensjö vindkraftpark skjutit upp frågan om vilka slutliga villkor som ska gälla för att minimera påverkan på rennäringen. SVAB har ålagts att särskilt redovisa vilka störningar på rennäringen som konstaterats samt förslag till villkor om kompensationsåtgärder, stödutfodring osv. SVAB har i enlighet med utredningsföreskriften genomfört de ålagda utredningarna i samråd med berörda samebyar.

De slutliga villkor som miljöprövningsdelegationen har föreskrivit är inte förenliga med 2 kap. 7 § miljöbalken, som anger att skyddsåtgärder och begränsningar ska iakttas i den utsträckning som det inte kan anses orimligt att uppfylla dessa, varvid särskild hänsyn ska tas till nyttan av åtgärderna och försiktighetsmått jämfört med kostnaderna. Huruvida en skyddsåtgärd är att se som nyttig, erforderlig och proportionerlig ska bedömas utifrån förutsättningarna i varje enskilt fall. Vilka skyddsåtgärder som ska föreskrivas för verksamheten ska alltså bedömas utifrån de

faktiska förutsättningar som råder för den aktuella vindkraftsetableringen, inte utifrån vad som generellt sett kan sägas gälla angående påverkan på rennäringen.

SVAB menar att miljöprövningsdelegationen uteslutande har grundat sin bedömning på generella uppfattningar om vindkraftens påverkan på rennäringen, utan att beakta vad som faktiskt framgår av provotidsredovisningen. Syftet med de genomförda utredningarna har således förfelats. Vindkraftsparken är belägen omkring 10 km från närmaste riksintresse för rennäring. Totalt sett utgör vindkraftsområdet cirka två promille av respektive samebys marker.

Påverkan på rennäringen

Av provotidsredovisningen framgår att vindkraftsområdet inte har nyttjats som renbete under provotiden. Miljöprövningsdelegationen anser att det faktum att området inte nyttjats av rennäringen ska betraktas som en påverkan på rennäringen. SVAB motsätter sig en sådan tolkning. Den slutsats som miljöprövningsdelegationen dragit hade möjligen varit relevant om det i modern tid förekommit ett kontinuerligt användande av vindkraftsområdet som sedan avbrutits i och med att vindkraftsparken etablerades. Så är dock inte fallet. Området har inte nyttjats för renbete sedan 1930-talet. Visserligen sker det inom rennäringen viss fluktuation mellan vilka betesområden som används, men det nu aktuella området har inte använts på cirka 90 år, vilket inte kan anses ligga inom en normal betesfluktuation. Därtill utgör området inte heller ett kärnområde för rennäringen. Det har inte heller förekommit rapportering om störningar från någon av samebyarna under provotiden. Det föreligger alltså inga omständigheter som talar för att rennäringen valt bort att använda vindkraftsområdet för renbete till följd av vindkraftsetableringen. Därmed kan det inte beaktas som en påverkan på rennäringen att området inte använts för rennäring under provotiden.

Det är allmänt känt att mänsklig aktivitet kan utlösa spontant rädslo- och flyktbete hos renar. Genomförda rennäringstudier i andra vindkraftsprojekt visar att viss påverkan på rennäringen sker under anläggandefasen, när den mänskliga aktiviteten i området är stor. Sådan påverkan är emellertid inte aktuell

såvitt avser den nu uppskjutna villkorsfrågan eftersom vindkraftparken redan är i drift. Vad gäller påverkan av en vindkraftsanläggning under drift så har miljöprövningsdelegationen tagit fasta på resultat från andra studier avseende andra vindkraftsanläggningar där det talas om undvikelseeffekter på upp till 5 km från vindkraftverken. SVAB vill därför understryka att begreppet undvikelseeffekter knappast kan definieras som en effekt som uppkommer på ett visst statistiskt avstånd från ett vindkraftverk. Undvikelseeffekter är beroende av ett stort antal platsspecifika faktorer som t.ex. topografi, växtlighet, väder- och klimatförhållanden, lavförekomst, typ av störning etc. Graden av undvikande kan också variera väldigt mycket, från totalt bortfall av renbete (vilket är mycket ovanligt i vindkraftssammanhang) till några få procents minskat betesutnyttjande. Slutliga villkor avseende åtgärder till skydd för rennäringen kan därför inte grundas på generella uppfattningar om undvikelse utan måste baseras på kunskap om det aktuella områdets förutsättningar. I det aktuella fallet har ingen undvikelse kunnat konstateras under utredningstiden, eftersom området inte används för renbete. Det är därför inte möjligt att i det nu aktuella fallet fastställa eller ens uppskatta graden av ”undvikelseeffekter”.

De föreskrivna villkorens omfattning

Syftet med den föreskrivna prövotiden har varit att kartlägga den aktuella verksamhetens påverkan på rennäringen och utifrån utredningen ta fram förslag till skyddsåtgärder, kompensationsåtgärder och ytterligare villkor för att minimera störningen på rennäringen. Mot bakgrund av att det under prövotiden inte förekommit något renbete i området och det därmed inte kunnat konstateras någon påverkan på rennäringen, samt då området bevisligen inte använts för renbete i modern tid, måste den påverkan som potentiellt skulle kunna uppstå på rennäringen bedömas som liten. Det är således uppenbart att det inte föreligger ett behov av villkor av så pass omfattande karaktär som miljöprövningsdelegationen föreskrivit. Områden som har betydelse för rennäringen, men som inte utgör utpekat riksintresse, ska skyddas mot åtgärder som kan försvåra näringen. Kraven gäller i den utsträckning som det inte kan anses orimligt att uppfylla dessa, varvid särskild hänsyn ska tas till nyttan av åtgärderna och försiktighetsmått jämfört med

kostnaderna. Nyttan av skyddsåtgärderna ska bedömas utifrån förutsättningarna i varje enskilt fall, inte utifrån generaliseringar avseende påverkan på rennäringen. I detta fall är behovet av skyddsåtgärder begränsat. Därtill bedöms eventuell påverkan från vindkraftsetableringen under driftfasen som liten; det är inte på något sätt uteslutet att området skulle kunna nyttjas för rennäring i framtiden. Behovet och nyttan av de föreskrivna villkoren kan därmed ifrågasättas, samtidigt som kostnaderna för att uppfylla villkoren skulle kunna bli mycket omfattande. Om området i framtiden skulle börja användas av rennäringen i stor omfattning, är det tveksamt om det skulle vara ekonomiskt möjligt att fortsätta driva vindkraftsparken med de villkor som nu föreskrivits. De föreskrivna villkoren uppfyller därmed inte miljöbalkens grundläggande krav på rimlighet.

För att belysa betydelsen av att anpassa villkoren till de faktiska förutsättningarna kan en jämförelse göras med Stamåsens vindkraftspark. För Stamåsens vindkraftspark har villkor tidigare föreskrivits som i stort motsvarar vad miljöprövningsdelegationen nu föreskrivit för Sidensjö vindkraftspark (mark- och miljödomstolens dom den 12 januari 2018 i mål M 698-17). De faktiska förutsättningarna mellan Stamåsens vindkraftspark och Sidensjö vindkraftspark skiljer sig åt väsentligt. Området i och runt Stamåsen nyttjades regelbundet av rennäringen för vinterbete innan etableringen av vindkraftsparken. Närmaste riksintresse för rennäring finns cirka 4 km från Stamåsens vindkraftspark och i närheten av vindkraftsparken ligger ett nyckelområde inom kärnområdet som har mycket bra bete. Mot bakgrund av dessa förutsättningar har såväl miljöprövningsdelegationen som mark- och miljödomstolen bedömt att relativt ingripande villkor är skäligt beträffande Stamåsen vindkraftspark. Detsamma kan inte anses vara fallet beträffande de förutsättningar som föreligger för Sidensjö vindkraftspark.

SVAB vill även poängtera att tillståndsvillkor måste vara utformade så att tillståndsinnehavaren har rättsliga och faktiska förutsättningar att klara de krav som villkoret innebär. Eftersom en villkorsöverträdelse är förenad med straffrättsligt ansvar är det även viktigt att villkoret formuleras så det klart och tydligt framgår vilken förpliktelse som åläggs tillståndsinnehavaren. De nu föreskrivna villkoren är

bristfälliga i dessa avseenden, då de inte innehåller några begränsningar av vilka förpliktelser som tillståndsinnehavaren kan bli skyldig att vidta.

Villkor 21

SVAB anser att villkoret är mer långtgående än vad förutsättningarna i det aktuella fallet påkallar. Villkoret är även formulerat på ett sådant sätt att det inte anger några begränsningar gällande omfattningen av de åtgärder som SVAB kan bli skyldig att vidta, vilket SVAB menar måste framgå av villkoret. Mot bakgrund av att risken för påverkan på rennäringen är liten kan nyttan med villkoret ifrågasättas, samtidigt som villkoret kan innebära betydande kostnader för bolaget. Den påverkan på rennäringen som skulle kunna uppstå inom vindkraftsområdet under driftsfasen bedöms som liten, även om området i framtiden skulle användas för renbete.

Villkor 22

SVAB anser att villkoret är mer långtgående än vad förutsättningarna i det aktuella fallet påkallar. Villkoret är även formulerat på ett sådant sätt att det inte innehåller några begränsningar gällande omfattningen av de åtgärder som SVAB kan bli skyldig att vidta, vilket SVAB menar måste framgå av villkoret. Mot bakgrund av att risken för påverkan på rennäringen är liten kan nyttan med villkoret ifrågasättas, samtidigt som villkoret kan innebära betydande kostnader för bolaget. Jämförelse kan göras med det motsvarande villkoret som föreskrevs av mark- och miljödomstolen för Stamåsens vindkraftpark. Trots att de faktiska förutsättningarna vid Stamåsen talar för en större påverkan på rennäringen, innehåller det villkoret en begränsning gällande antalet dagar per vintersäsong som de tekniska hjälpmedlen ska tillhandahållas. Ingen sådan begränsning har föreskrivits beträffande Sidensjö vindkraftpark vilket SVAB anser är en uppenbar brist i villkorsskrivningen.

Villkor 23

SVAB anser att villkoret är mer långtgående än vad förutsättningarna i det aktuella fallet påkallar. Villkoret är även formulerat på ett sådant sätt att det inte innehåller några begränsningar gällande omfattningen av de åtgärder som SVAB kan bli skyldig att vidta, vilket SVAB menar måste framgå av villkoret. Mot bakgrund av

att risken för påverkan på rennäringen är liten kan nyttan med villkoret ifrågasättas, samtidigt som villkoret kan innebära betydande kostnader för bolaget.

***Yrkandet om att ersätta villkor 21 – 23 med ett villkor om ekonomisk
kompensation***

Vad gäller villkor 21 – 23 kommer det inte vara praktiskt möjligt för SVAB att på egen hand tillhandhålla sådana tjänster som föreskrivs i villkoren, exempelvis stödutfodring, veterinärvård och tekniska hjälpmedel. SVAB är ett bolag vars verksamhet består i drift av en vindkraftsanläggning och bolaget saknar därför såväl kompetens som faktiska förutsättningar att tillhandhålla sådana tjänster. Bolagets enda möjlighet att uppfylla de föreskrivna villkoren är därför att träffa en överenskommelse med samebyarna varigenom bolaget finansiellt kompenserar samebyarna för deras kostnader för exempelvis stödutfodring och insamling av renar. För att öka förutsebarheten för såväl SVAB som samebyarna föreslår SVAB därför att villkor 21 – 23 ersätts med ett villkor om ekonomisk kompensation som samebyarna vid behov kan använda för det merarbete och extrakostnader som uppstår som ett resultat av vindparken, och att den maximala ersättning som får betalas ut med stöd av villkoret bestäms till ett fast belopp. Vad gäller ersättningsbeloppets storlek hänvisar SVAB till det bifogade kalkylen genomförd av Ecogain AB. En motsvarande villkorsutformning har godtagits av Mark- och miljööverdomstolen i mål nr M 6328-16 från den 13 mars 2018.

Ecogain har genomfört en beräkning av en rimlig högsta kostnad för kompensationsåtgärder till berörda samebyar för kvarvarande drift och avveckling av vindkraftsanläggningen vid Sidensjö. Beräkningen är baserad på ett stödutfodringsbehov av 1 300 renar under 14 dagar (avrundat uppåt motsvarande 15 800 renbetesdagar) för någon av samebyarna. I beräkningen av stödutfodringsbehovet har Ecogain använt uppgifter från tidigare beräkningar av renbeteskapaciteten vid Gabrielsberget, som räknas som ett mindre område än Sidensjö, men bedöms ha en högre rentäthet och renbeteskapacitet. Extrakostnader för merarbete, veterinärkostnader, transport och dylikt under stödutfodringen har beräknats till en schablonsumma om 15 kronor per renbetesdag, avrundat uppåt till totalt 250 000 kr.

Tillsammans med kostnaderna för stödutfodringen resulterar detta i en kostnad om 624 300 kronor.

SVAB bedömer att det är rimligast att samebyarna sinsemellan får avgöra hur kompensationen ska fördelas, utifrån respektive samebys behov. SVAB yrkar därför att villkor 21, 22 och 23 upphävs och ersätts med ett villkor om ekonomisk kompensation på det sätt som slutligen framställts. Beloppet om 624 300 kr avser hela tillståndstiden.

Villkor 24

SVAB anser att ett villkor angående iskastning kan accepteras. Villkoret ska minimera störningar och risker för rennäringen men får samtidigt inte medföra för långtgående begränsningar av den verksamhet som tillståndet medger. Det saknas därmed förutsättningar för att föreskriva villkor som innebär att vindkraftverken inte kan tillåtas vara i drift under vissa perioder. Villkor får inte heller vara så ingripande att de nästan likställs med att verksamhetens inte kan bedrivas eller göra det ekonomiskt orimligt att bedriva verksamheten. SVAB anser att länsstyrelsens föreslagna tillägg till villkor 24 kan godtas under förutsättning att villkorets omfattning görs mer förutsebart. SVAB har därför justerat sitt yrkande på så sätt att det yrkas att villkor 24, utöver länsstyrelsens föreslagna tillägg, kombineras med en begränsning av antalet tillfällen och tidsperiod då vindkraftverken kan tvingas stänga ned. En motsvarande villkorsutformning har godtagits av mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt i mål nr M 947-17. SVAB föreslår därför att villkoret ges följande lydelse.

När renskötare behöver samla renar som befinner sig inom vindkraftparkens verksamhetsområde och det finns risk för iskast ska verksamhetsutövaren stänga av vindkraftparken eller delar av parken eller vidta annan åtgärd så att samling av renar kan ske på ett arbetsmiljömässigt säkert sätt. Åtgärden ska föregås av samråd med samebyn.

Verksamhetsutövaren är skyldig att stänga av vindkraftverken under högst tre dygn per tillfälle och högst två gånger under en vinterbetesperiod (1 oktober – 30 april).

Delegering till tillsynsmyndigheten

Den föreskrivna delegationen till tillsynsmyndigheten är inte förenlig med 22 kap. 25 § miljöbalken. För att delegation av villkor till tillsynsmyndighet ska vara aktuellt ska det vara fråga om ett villkor av mindre betydelse samt klart framgå vad det är som delegeras. Frågan om omfattningen av de skyddsåtgärder och begräsningar som villkoren föreskriver kan inte anses vara en fråga av mindre betydelse. Omfattningen måste istället framgå av de föreskrivna tillståndsvillkoren. SVAB föreslår följande lydelse:

Tillsynsmyndigheten bemyndigas med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken att besluta om alternativa lämpliga skydds- eller kompensationsåtgärder i förhållande till rennäringens intresset på det sätt och inom de ramar som anges i föreskrivna villkor samt även att meddela föreskrifter för genomförande av åtgärderna enligt villkoren.

En liknande lydelse föreskrevs av Mark- och miljööverdomstolen den 13 mars 2018 i mål nr M 6328-16.

Länsstyrelsen Västernorrland

Länsstyrelsen delar inte bolagets uppfattning att villkoren är oskäliga. Villkoren handlar om krav på bolaget att bistå med åtgärder i de fall störningar på rennäringen skulle uppkomma till följd av vindkraftsparken. Att området inte nyttjats för rennäring under provotiden innebär inte att detta är uteslutet framöver. Rennäringen är beroende av ett antal föränderliga faktorer som kan innebära att rennäringens bedrivande i området förändras under den tid vindkraftsparken är i drift.

Länsstyrelsen delar dock bolagets uppfattning att det är viktigt att villkoren är så tydliga som möjligt vad gäller omfattningen så att det framgår för alla parter; samebyar, verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet. Utifrån att rennäringen är en verksamhet som förändras från år till år är det dock svårt att fastställa behov inför

varje vinterbetessäsong i förväg. Delegationen till tillsynsmyndigheten syftar emellertid att de åtgärder som bolaget ska vidta/bekosta inte blir oskäligen om parterna inte skulle komma överens om vilket behov som finns och bör därför kvarstå.

Ersätta villkor 21 – 23 med ett villkor om ekonomisk kompensation

Att verksamhetsutövaren ska bidra till stödutfodring m.m. innebär inte nödvändigtvis att det är bolaget som ska tillhandahålla foder och tekniska hjälpmedel m.m. Villkoret kan i praktiken innebära att verksamhetsutövaren bekostar de åtgärder som berörda samebyar påtalar behov av.

När det gäller förutsägbarheten kan det förvisso var mer förutsägbart att fastställa ett visst belopp för de åtgärder som ska vidtas. Det måste dock tas i beaktande, vilket länsstyrelsen tidigare framfört, att rennäringens bedrivande är beroende av ett antal föränderliga faktorer som kan innebära att rennäringens bedrivande i området förändras under den tid vindkraftparken är i drift och behovet av åtgärder kan därmed förändras. Länsstyrelsen förordar därför att villkoren utformas i enlighet med miljöprövningsdelegationens beslut.

Bolagets förslag innebär vidare att det föreskrivs ett sammanlagt maximalt ersättningsbelopp för de åtgärder berörda samebyar ser behov av. Detta är inte optimalt då det lägger över ett ansvar på samebyarna och villkoret ska inte innebära krav eller börda för tredje part.

Villkor 24

När det gäller villkor 24 föreslog länsstyrelsen i sitt tidigare yttrande ett tillägg i första stycket. Bolaget har nu föreslagit ett ytterligare tillägg som innebär att verksamhetsutövaren är skyldig att stänga av verken ett maximalt antal tillfällen per säsong. Länsstyrelsen har inget att erinra mot detta.

Delegationen

När det gäller bolagets förslag till ändrad utformning av delegationen har länsstyrelsen inget att erinra mot detta. Länsstyrelsen vill dock poängtera att även den tidigare utformningen av delegationen inte innebär att tillsynsmyndigheten kan gå utanför ramarna för de villkor som föreskrivits.

Vilhelmina södra sameby

Vilhelmina södra sameby vill att miljöprövningsdelegationens beslutade villkor kvarstår. Bolaget påstår att området är av liten betydelse för rennäringen och inte har använts av rennäringen på cirka 90 år. Detta påstående är felaktigt. Vindkraftparkens närområden nyttjas frekvent. Bolaget har inte kompetens att bedöma betydelsen av området och parkens påverkan på renskötseln. Vindkraftparken ligger inom samebyns betesområde vilket innebär att samebyn har rätt att nyttja området.

Voernese sameby

Samebyn har inte särskilda synpunkter avseende villkor 21 - 23 men anser att samebyarna, vid tillfällen där båda samebyarna är i behov av kompensationsersättning, aldrig ska behöva diskutera fördelningen utan kompensationsersättningen ska delas lika mellan samebyarna. Avseende villkor 24 anser samebyn att vindkraftparken måste kunna stängas vid behov. Dessa behov kan vara svåra att förutse i dagsläget. Behoven av att stänga parken till skydd för rennäringen kommer från samebyns sida, inte påkallas annat än i ytterst nödvändiga situationer.

Sametinget

Sametinget anser att länsstyrelsens föreskrivna slutliga villkor för rennäring för Sidensjö vindkraftpark inte är tillräckliga. Sametinget bedömer att omfattningen av villkoren inte är i den omfattning som den negativa påverkan på renskötseln är. Sametinget hänvisar till sitt yttrande som lämnades till länsstyrelsen i Väster-norrlands län den 14 februari 2019 där man redogör att rennäringen är både ett allmänt och ett enskilt intresse samt att samebyarna inte haft renarna i aktuellt område under provotiden inte innebär att ingen påverkan för renskötseln uppstår.

Ur ett kumulativt perspektiv har alla marker en betydelse och det finns ökat behov av betesmark vintertid på grund av betesbortfall inom andra betesmarker samt av erfarenheter från att klimatet förändrats med återkommande låsta beten vintertid på vinterbetesmarker.

Sametinget bedömer att den enda tillräckliga och ändamålsenliga åtgärden till skydd för det allmänna rennäringsintresset är att inte tillåta att vindkraftverken är i drift i området då renskötseln bedrivs där under vinterbetesperioden. I de fall samebyarnas verksamhet skulle kunna medge att verken är i drift under vinterbetesperioden bör detta kunna ske i den omfattning, på det sätt och under den tid som samebyarna och bolaget kommer överens om.

Villkoren ska underlätta för renskötarna i det praktiska arbetet samt kompensera för det merarbete som uppstår i samband med vindkraftsparken. Det är bolaget som ska åläggas villkor till skydd för rennäringen och ett sådant åläggande får inte direkt eller indirekt ställa krav på att samebyn ska bedriva sin renskötsel på ett visst sätt. Villkoren ska även avhjälpa alla berörda renägare som avser att nyttja vinterbetesområdet. Renskötsel är en förutsättning för den samiska kulturen och staten ska därmed tillförsäkra att renskötseln ska kunna fortsätta existera och då är markerna av den största betydelse. Sametinget anser det anmärkningsvärt att bolaget ifrågasätter renskötselns nyttjande av området cirka 90 år tillbaka.

Sametinget stödjer länsstyrelsens uppfattning att villkoren är skäligen gällande krav på bolaget att bistå med åtgärder i de fall störningar på rennäringen skulle uppkomma till följd av vindkraftsparken. Sametinget bedömer att länsstyrelsens synpunkter på bolagets villkorsförslag gällande villkor 21, 22 och 24 är rimliga och att länsstyrelsens förslag till ändringar enligt aktbilaga 10 ska gälla.

Ersätta villkor 21 – 23 med ett villkor om ekonomisk kompensation

Om villkor 21 – 23 ska ersättas med villkor om ekonomisk kompensation är det viktigt att summan motsvarar vad det faktiskt kostar och Sametinget anser att den presenterade kalkylen är svår att förstå och inte motsvarar verkliga kostnader. För

att bygga anläggningar krävs mer än bara renstängsel, det krävs bland annat stolpar, spik, dörrar/grindar, virke och eventuellt belysning, elverk, lastbrygga, rastkoja. Det kan även behövas extra personal vid byggnation och vid utfodring. Beroende på syftet med anläggningen kan det även behövas en sil för att skilja renar samt kammare. Kalkylen lämnar många frågor.

- Varför är det beräknat på ett renantal på 1300 renar? Samebyarnas högsta renantal i vinterjord är betydligt mer.
- Varför är det beräknat under 14 dagar? Samebyarna har rätt att nyttja vinterbeteslanden från 1 oktober till 30 april.
- Hur har man fått fram att det blir 15 800 renbetesdagar?
- Hur har man kommit fram till en schablonsumma om 15 kronor per renbetesdag? I en sådan här kalkyl är det därför viktigt att samebyarna är delaktiga.

Sametinget anser att ekonomisk kompensation lämnar osäkerhet istället för villkor som bestämmer vad som ska göras årligen. Bolaget anser dessutom att om samebyarna sinsemellan ska avgöra hur den ekonomiska kompensationen ska fördelas kan det leda till oönskade konflikter och påverka samebyarnas relationer och samarbeten. Sametinget anser att det är svårt att säkerställa att renskötselns bedrivande inte försvåras och att den fortsatt kan bedrivas bärkraftigt med enbart ekonomisk kompensation.

Villkor 24

Sametinget anser att utformningen villkor 24 ska vara enligt länsstyrelsens förslag inledningsvis:

När renskötare behöver samla renar som befinner sig inom vindkraftparkens verksamhetsområde och det finns risk för iskast ska verksamhetsutövaren stänga av vindkraftparken eller delar av parken eller vidta annan åtgärd så att samling av renar kan ske på ett arbetsmiljömässigt säkert sätt.

Åtgärden ska föregås av samråd med samebyn.

Delegation

Sametinget anser att utformningen av delegation av villkor till myndigheten ska vara enligt länsstyrelsens förslag.

DOMSKÄL

Domstolen har i målet att ta ställning till yrkandena så som de slutligen har framställts.

Villkor 21 - 23

Avseende villkor 21 – 23 har domstolen att pröva om dessa villkor ska ersättas med ett villkor om ekonomisk kompensation på det sätt som SVAB har yrkat (högst 624 300 kr under hela tillståndstiden).

SVAB har som grund för sitt yrkande bl.a. anfört att det inte kommer att vara praktiskt möjligt för bolaget att på egen hand tillhandahålla sådana tjänster som föreskrivs i villkoren, exempelvis stödutfodring, veterinärvård och tekniska hjälpmedel. Vidare har SVAB anfört att bolagets enda möjlighet att uppfylla de föreskrivna villkoren därför är att träffa en överenskommelse med samebyarna varigenom bolaget finansiellt kompenserar samebyarna för deras kostnader för exempelvis stödutfodring och insamling av renar.

Domstolen delar inte SVAB:s bedömning att det enda sättet att uppfylla de föreskrivna villkoren är att träffa en överenskommelse med samebyarna om ekonomisk kompensation. Villkor om att verksamhetsutövaren ska bidra till stödutfodring m.m. behöver inte innebära att det är bolaget som ska tillhandahålla foder och tekniska hjälpmedel m.m. utan det kan innebära att SVAB bekostar de åtgärder som berörda samebyar påtalar behov av. Ett villkor om ekonomisk kompensation sätter en beloppsgräns och begränsar därmed samebyarnas möjlighet att bli kompenserade i den utsträckning som kan komma att krävas. Det kan enligt domstolens bedömning inte uteslutas att rennäringens bedrivande i området kan komma att förändras under den tid som vindkraftparken är i drift. Enligt domstolens bedömning föreligger inte skäl att bifalla SVAB:s överklagande i denna del.

Dock anser domstolen att det föreligger en väsentlig brist i villkor 21 och i villkor 23. Detta eftersom det av villkor 21 inte framgår i vilken utsträckning verksamhetsutövaren ska bidra till stödutfodring och eftersom villkor 23 har utformats efter situationen när renhjorden splittras utan något krav på att det ska vara en följd av påverkan från vindkraftparken. Enligt domstolens bedömning är det av vikt att verksamhetsutövarens skyldighet att bidra till stödutfodring ska motsvara det eventuella betesbortfall som kan uppstå på grund av SVAB:s verksamhet. Det är också av vikt att det framgår att verksamhetsutövarens skyldighet att tillhandahålla tekniska hjälpmedel om renhjorden splittras, endast blir aktuellt om det är som följd av en påverkan av vindkraftparken.

SVAB:s yrkanden om justering av dessa villkor har ersatts av yrkandet om att istället ersätta dessa villkor (och villkor 22) med ett villkor om ekonomisk kompensation. Trots detta anser domstolen att det är processuellt möjligt att ändra villkoren på det sätt som framgår av domslutet. Detta eftersom det är till fördel för bolaget. Vidare har länsstyrelsen medgett dessa ändringar och de andra parterna har inte uttryckligen motsatt sig ändringarna. Villkor 21 och 23 ska därför ändras på det sätt som framgår av domslutet.

Villkor 24

Domstolen finner, i likhet med tillsynsmyndigheten länsstyrelsen, att det är lämpligt att det i första stycket i villkor 24 föreskrivs ett tillägg med *eller vidta annan åtgärd så att samling av renar kan ske på ett arbetsmiljömässigt säkert sätt. Åtgärden ska föregås av samråd med samebyn*. Länsstyrelsen har vidare medgett SVAB:s yrkande om att det i villkor 24 ska föreskrivas ett ytterligare stycke, nämligen:

Verksamhetsutövaren är skyldig att stänga av vindkraftverken under högst tre dygn per tillfälle och högst två gånger under en vinterbetesperiod (1 oktober – 30 april). Domstolen noterar att samling av renar i praktiken kan ta längre tid än tre dygn per tillfälle och kan komma att aktualiseras fler än två gånger under en vinterbetesperiod. Till följd härav avslår domstolen bolagets yrkande avseende stycke 2 i

villkor 24. Sammanfattningsvis ska villkor 24 utformas på det sätt som framgår av domslutet.

Delegationen

Av 22 kap. 25 § miljöbalken framgår att mark- och miljödomstolen får överlåta åt en tillsynsmyndighet att besluta villkor av mindre betydelse. Miljöprövningsdelegationen har beslutat om delegation inom ramen för villkoren 21-24.

Miljöprövningsdelegationen förutsätter att SVAB och samebyarna kommer överens om vilka åtgärder som lämpligen ska vidtas i enlighet med villkoren och har i och med delegationen överlåtit till tillsynsmyndigheten att avgöra frågor som parterna inte kommer överens om. SVAB har ansett att delegationen är otydlig och inte är utformad i enlighet med bestämmelsen i 22 kap. 25 § miljöbalken. SVAB har föreslagit en alternativ formulering som även länsstyrelsen har tillstyrkt. Mark- och miljödomstolen anser att det tydligt bör framgå i delegationen att tillsynsmyndigheten vid behov får besluta om föreskrifter och skyddsåtgärder inom ramen för villkor 21-24. Mark- och miljödomstolen ändrar därmed delegationsbestämmelsen enligt domslutet och i huvudsaklig överensstämmelse med SVAB:s yrkande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 10 maj 2021. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Lars-Göran Benmarker

Målet har avgjorts av chefsrådmannen Lars-Göran Benmarker, ordförande, och tekniska rådet Lars-Gunnar Sjölund. Föredragande har varit beredningsjuristen Ewa Holmberg.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.